

ДРУГИ ФЕСТИВАЛ МУЗИКЕ ЗА ДЕЦУ РАСИНСКОГ ОКРУГА
КРУШЕВАЦ 2019.

Бирајмо музику или ће је други изабрати за нас

ЦВЕТ КАРАКТЕРА

У садашњости постоји дивна музика нашег времена која нам животе оплемењује свакодневно и ствара нови капитал будућих лепих сећања. Величанствена моћ музике је у томе што нас повезује једне са другима и чини нас бољима и племенитијима.

Овај Фестивал повезао је текстописце, композиторе, корепетиторе, диригенте, професоре, хоровађе, родитеље и децу. Велики круг који ствара велику хармонију јер живот уз музику је добар знак да сте изабрали једну здравију, инспиративнију, бољу вибрацију у којој желите да живите. Многи од нас нису композитори и не стварамо музику коју слушају милиони. Ипак, свако од нас је слободан да изабере каква ће музика испунити његове уши, његово биће, његов свет. Што је још важније, свако од нас је слободан да изабере смисао и правац свог постојања и, сходно томе, да изабере које ће место дати музици и каква ће музика добити то преважно место, постајући тако, како рече Конфучије *цвет карактера*, украс нашег живота. Тај избор, мало по мало, одлучиће не само о нашем расположењу или осећањима већ и о целокупном нашем животу.

Циљ **ФЕСТИВАЛА МУЗИКЕ ЗА ДЕЦУ РАСИНСКОГ ОКРУГА**

је да открива таленте и да им пружа прилику да направе прве сценске кораке, стално подсећајући да су, поред талента, за успех неопходни образовање, рад и упорност. Пажљива селекција садржаја и одабир композиција имају задатак да пробуде заборављене вредности, а да пажњу деце кроз забаву усмере ка важности пријатељства, дружења и предности које носи здрав такмичарски дух.

И управо у претходно изреченом је почетак целе фестивалске приче. После деценијских покушаја, град Крушевац је у Дечијем хору Културног центра добио својеврсни репрезент дечије хорске музичке културе и обogaћене дечије сцене. Више од тридесеторо деце узраста од 5 до 14 година своје раскошне таленте до-нело је у хор. Уз предан рад професорке солфеђа и музичке културе, Виолете Јовановски, већ у првој години оснивања овај хор осваја **ДРУГУ НАГРАДУ** на републичком фестивалу хорова у Руском дому у Београду, да би наредне године, на истом том такмичењу освојио **ПРВУ** награду и овације публике. Сада у својој трећој години рада Дечији хор Културног центра Крушевац постао

је неизоставни учесник на свим важним градским догађањима, представљао је град Крушевац у Новом Саду, Београду, у емисијама на Тв Пинк, РТС, Регионалној телевизији Крушевац, у свим локалним електонским и штампаним медијима. Репертоар хора је од најлепших дечијих песама, преко класичне, до духовне музике. Ови талентовани малишани певају на руском, италијанском, енглеском језику. Зато су они и окосница, замајац за настајање великог **Музичког фестивала за децу Расинског округа**.

А то су три полуфинална дана, кроз које је прошло стотину тридесеторо деце предшколског и основношколског узраста, од тога двадесет финалиста. Сјајна маркетиншка прича са упечатљивим дизајном фестивалских плаката била је најава да се, у наредним данима, у Крушевцу спрема нешто заиста велико и ново. **Под покровитељством Града Крушевца и Министарства културе Републике Србије**, уз пажљив оцењивачки рад уважених чланова Жирија **мр Невене Ивановић**, диригента, **мр Вере Царине** дири-

гента ПСЦПД и сопрана и **Радивоја Симића**, дипл. оперског певача, уз **Виолету Јовановску**, хоровођу, корепетиторе **Ивану Савић** и **Ивану Тодосијевић**, уз **Дечији хор КЦК** који је пратио све финалисте, а под будним оком нас у **Културном центру Крушевац**, Фестивал музике за децу успео је да се у пуном замаху распева и разигра.

Финално вече одржано је 5. октобра пред препуном салом Крушевачког позоришта, уз раскошну сценографију **Кристине Јовановић**, уз спотове којима су најављени такмичари финалисти али и најлепше крушевачке дестинације као и филмом о хору, израђених у врхунској продукцији **Братислава Костића**, сниматеља РТС-а и режији коју је потписао директор Краљевачког позоришта **Миодраг Динуловић**. Културни центар Крушевац, у чијем окриљу је рођена идеја и остварена организација свега виђеног, бриљирао је те вечери. Посебан печат, освојивши крушевачку публику већ првим ритмовима, дале су **Андреа Булатовић** и **Ајла Селећ** гошће Фестивала **Златна пахуља** из Рожаја. Сви на сцени, иза сцене и у публици понели су утисак невероватне, блиставе приче о музичким талентима крушевачке деце, а медији су оценили да се те вечери у Крушевцу догодила „МАЛА ЕВРОВИЗИЈА“.

Титулу најбољих међу финалистима понеле су **Софија Јовановић** у млађој и **Дуња Јовановић** у старијој категорији. Другопласиране су **Нађа Савковић** за млађи и **Ива Петровић** за старији узраст, а треће место за млађи узраст освојила је **Сара Васић**, у старијој категорији **Милица Бешић**. Две специјалне награде за наступ добили су **Милица Милуновић**

и **Урош Родић**. Сви добитници награђени су ваучерима у износу од 10, 13 и 20 хиљада динара, дипломама, пакетима слаткиша, а сви учесници добили су захвалнице.

У име Културног центра Крушевац као организатора и реализатора Фестивала захвалили смо се, пре свега, текстописцима и композиторима, ауторима чије су се композиције нашле у овогодишњој књизи нота, а који су се одрекли ауторских права на радост деце, у корист љубави према музици.

И као што рекосмо, један од циљева Фестивала је неговање здравог такмичарског духа, али сигурно да се као најважнији циљ поставља важност пријатељства и неговање заједништва и дружења. Зато су ови талентовани, вредни и весели малишани награђени дивним заједничким излетом на оближњој планини Јастребац где су у целодневном дружењу на сунцу порасли бар један сантиметар, а као људи немерљиво.

Колико су певачки израсли и узрасли показаће на наредном **трећем Фестивалу Музике за децу, у октобру 2020. године у оквиру Дечије недеље.**

Заменик директора КЦК
Јелена Вељковић

ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА *СВЕ БИЛО ЈЕ МУЗИКА*

Књига која обухвата широк временски распон од два века носи наслов који неодољиво романтично подсећа на шансоњерску носталгију коју је за собом посејао Арсен Дедић шездесетих и седамдестих година прошлог века и која се пренела и на мање градове као што је Крушевац и на музичаре који су томе давали свој лични тон. Али музичара јесте било и пре тога и музички живот мањих градова са различитим интензитетом се јављао и развијао али ретки су трагови и забелешке о томе, па је с тога једна оваква књига више него добродошла. Аутор, Радмила Мишић је успела да обједини и сачува све што је уз своје знање и ентузијам прикупила и приредила пратећи

многе трагове, стрпљиво истражујући, или како би се народним језиком рекло, везла је ситан вез за који је потребно време и истрајност.

Ова књига садржи обиле података из музичког живота Крушевца, од оснивања прве банде, музичког састава за који је заслужан Филипера, Филип Ера Јовановић, затим првог клавира који је пристигао 1903, преко салонског свирања које симболизује и слика на насловној страни Огњанке Ћосић Миловановић из 1917. године поводом добротворног наступа у корист удовица и ратних сирочади... Многа имена као да су проистекла из Нушићевих дела: Ранка Францускиња-Рене Луазо, поменути Филипера, певачица која је у вароши омиљена била у другој половини прошлог века и позната као Нада Васић Поштарче, разна живописна имена и надимци... Као документарне приче привлачне и забавне за читање. Поједини животи су као наговештаји романа који чекају да буду написани...

Значајан допринос је ауторка дала пратећи музички живот града и после Другог светског рата, појаву многих музичких састава и појединаца који су се уклапали у нове таласе, снажни рок покрет, поп, џез, блуз звуке... Записани су ту неки музичари који постали познати и успешни у југословенским просторима (Pera Joe, Редја D Воу, Сања Вучић...) а неки од музике живели и живе и у иностранству, Момчило Моца Михаиловић, виолиниста,

(шеф оркестра у месту Bad Homburg, Немачка) и многи други које ћемо неправедно изоставити... Свакако не можемо изоставити име јединственог композитора и творца многих популарних песама за које се често мисли да су народне, Драгана Токовића (*Растао сам поред Дунава, Дунаве, моје море, Лела Врађанка, У Новом Саду, Шта ће мени коњи вранци, Ој Сафете Сајо Сарајлијо, Волим да те волим...*), такође Крушевљанина који се отиснуо у свет пратећи свој таленат.

Велики број музичара је побројан у књизи, посебна пажња је на носиоцима и иницијаторима музичког живота града који су покретали и истрајавали захваљујући таленту, музичком знању и извођачкој способности, али најпре захваљујући ентузијазму, а међу њима су: Милоје Протић, виолина, Миодраг Кнежевић Кнез, кларинет, Аца Ћирковић, хармоника, Војче Николић, хармоника, браћа Миша и Драган Митровић, клавијатуре и гитара, Зоран Јоцић, хармоника, Вуле Радмановац, хармоника, Славољуб Мустафић Заја, бубњевци... Ту су и нешто млађи музичари који у граду делују и дају боју музичкој сцени наступајући на концертима, фестивалима, у ресторанима, у позоришту, певачи: Миодраг Симић Симке, Радмила Бајић, Сава Поповић... А од млађих, свакако је дао особен печат музичком животу града и као педагог и као мултимедијални аутор, Горан Арсић, професор хармонике у Музичкој школи *Стеван Христић* у Крушевцу. Намеће се и још једно име везано за хармонику, сјајан извођач, професор који је такође завршио студије и магистрирао у иностранству, у Кијеву, а живи у Крушевцу, Александар Васић.

Ауторка није пропустила да напомене значај ромских, пре свега гудачких оркестара који су од двадесетих до шездесетих година прошлог века употпуњавали градски музички живот.

Али вредно је помена и у књизи је нашло места име и Вукашина Вулета Јевтића, родоначелника српске народне песме, блиског сарадника и омиљеног певача Властимира Павловића Царевца са којим је заједно и прикупљао и откривао (на таласима Радио Београда) народне песме.

Записани су и успешни композитори, пре свих Станислав Бинички, рођен у Јасици покрај Крушевца, а од савремених имена поменућемо, посебно граду приврженог, Мирољуба Аранђеловића Расинског, надахнутог историјом, творца опере *Лазарево обретенје* ...

Много је имена исписано у музичком летопису Радмиле Мишић која је прихватила незахвалну улогу да понеког пропусти, јер су се кроз тако дуг временски период појављивали нови, млади таленти које је немогуће све обухватити овим мозаиком који сведочи о интензивном музичком животу Крушевца.

Записане су читаве музичке породице, од поменутих Токовића, преко Стојановића (Миша, виолиниста, супруга Буша, глумица и певачица,

син Небојша Бокица, клавијатуриста и вокал... и његове кћерке Ема и Ива, успешни вокали и пијанисткиње...) и породице Вешковац (Ружица, оснивач и диригент црквеног Хора *Свети Кнез Лазар* са супругом, протом Драгим, солистом-певачем и њихове три кћери Софија-монахиња Харитина, пијаниста, композитор, вокал, Катарина, диригент, вокал и Теодора, вокал, диригент)... У књизи се помињу и породице Чоловић (отац Никола, први директор Музичке школе у Крушевцу, синови виолинисти) и свакако породица Радојке и Тинета Живковића чији су синови успешни музичари, а такође унуци и прауници...

Ако би се кренуло по реду требало би свакако помињати и имена која су кренула путем озбиљне музике, преко завршене музичке академије у свет, а пошто је тема овог броја САРАДЊА, сетићемо се нашег сарадника Андрије Благојевића, кларинетисте, доцента факултета уметности Универзитета у Приштини-Косовској Митровици-Звечану... Поменућемо и још увек младе, изузетно надарене и успешне виолинисте, сестре Биљану и Мирјану Китановић и Стефана Јовановића, извођача необичне енергије и виртуозности.

Под кровом Културног центра Крушевац промовисане су многе групе младих музичара у последње две деценије, побројане у књизи поименице, али се посебно издвајају трајањем, снимљеним материјалом и активношћу SCARPS и SWEEPER.

Ауторка је забележила и појаву читавог једног покрета са хуманом поруком ГРАД АДРЕНАЛИНА ПРОТИВ ХЕРОИНА који је обухватао средњошколце и уопште младе људе заинтересоване за музику, а покретач тог подухвата је Горан Бабић, организатор у КЦК.

О садржају књиге говорила је ауторка Радмила Мишић на представљању у Белој сали КЦК, 7. новембра 2019. године, пред публиком у којој се нашло доста музичара и познатих имена везаних за музички живот Крушевца. Поред чланова познатог Камерног хора Бинички, нашао се ту и шеф оркестра Културно-уметничког друштва **14. октобар**, Милан Савић, виолиниста, затим Миланче Крстић Крта, лидер многих група и састава... а неки од њих су на наш позив изнели утиске о књизи и музичком животу града у којем су учествовали.

У представљању књиге је поред ауторке говорио и Радивоје Симић, уредник музичког програма у КЦК и овом приликом истакао као посебну вредност дуготрајан и мукотрпан рад у сакупљању обимне грађе као и истраживање по архивама али и у комуникацији са многим људима који су могли да посведоче или допринесу садржају ове књиге. Радивоје Симић је похвалио организацију и структуру књиге и упоредио је са Павићевим *Хазарским речником* који може да се чита или из почетка или са било које стране. Чак и људи мање упућени у музички живот града лако ће се снаћи

кроз четири јасно дефинисана поглавља: ХОРСКО ПЕВАЊЕ, ОРКЕСТАРСКУ МУЗИКУ, ИНСТИТУЦИЈЕ ПРОСВЕТЕ И КУЛТУРЕ и кроз најобимније поглавље у којем обрађује 164 биографије које су оставиле траг у музичком животу Крушевца.

О књизи су још говорили Небојша Лапчевић, у име издавача, Удружења *Раснијус*, затим Боривоје Ђорђевић, Златибор Крамарић и Бранко Симић, музичари који су поделили са публиком своја сећања и Јелена Протић Петронијевић, уредник програма. Боривоје Ђорђевић, (музичар, блок флаута, саксофон... у групама ЖИВОТ, КРУГ, Велики бели пано, ЗАА, ВАНТАЛО DIVE) напоменуо је да треба обратити пажњу на то да је Крушевац расадник талената не само глумачких, већ и музичких и да их треба неговати и сачувати као најбољи градски знак препознавања.

Златибор Крамарић, угледни архитекта, открио је овог пута на сцени и своју музичку биографију, а у књизи је поменут као члан састава ПЕРСИЈСКИ ТЕПИХ познатог по многим наступима по тадашњој Југославији и у иностранству. У овом броју доносимо његову личну музичку причу ДВЕ ПАЛМЕ.

У музичком делу овог програма, по жељи ауторке, наступио је хор ОШ *Вук Караџић* из Крушевца и музичари Душан Дуца Пејчић, хармоника, Милан Бата Петровић, клавијатуре, Мирослав Мића Живановић, вокал и Душан Ивановић, вокал.

Тако је заокружена приповест о музичком животу Крушевца, али то није крај. Ова књига већ најављује нову у којој ће се наћи имена младих талената који су се чули и јавили у деценији која је за нама, па и оних музичара који су неким случајем пропуштени да буду поменути, а свакако то заслужују. Ова обимна монографија је, у сваком случају, значајан прилог музичкој култури града, па и Србије.

Јелена Протић Петронијевић

ДВЕ ПАЛМЕ

Било је то неко другачије време...

Шездесете године двадесетог века, основна школа „Јован Поповић” у Крушевцу.

У њу су, у главном, ишла деца из центра града.

Није тада било нимало неуобичајено да у становима мојих тадашњих школских другова наиђеш на некакав музички инструмент: пијанино, виолину, кларинет (саксофон ретко), често хармонику...

Самим тим, није била ни необична појава да дете, поред основне, похађа и музичку школу.

Некако се то и очекивало од оних, бољих ђака. Амбициозни родитељи, амбициозна деца...

Сада помишљам да је можда и то, свуда присутно музичко образовање, између осталог, утицало на појаву тако квалитетне музичке сцене у нашој бившој земљи, Југославији, док је постојала. Тако добру музику, тако разноврсну, тако специфичну, условно речено *rock and roll*, ниси могао да нађеш нигде, од Велике Британије до Југославије.

Немачка – ништа, Француска – ништа, Аустрија, Швајцарска, такође, а да уопште, у том смислу, и не говоримо о Мађарској, Румунији, Бугарској, Грчкој...

А ми!

Од Словеније до Македоније... Све боље од бољег. Огроман број група, појединаца... па и неки спецификум, нека наша боја рока: СМАК, ГАЛИЈА, ЛЕБ и СО...

У самој сржи *rock and roll*-а јесте и мора да буде побуна. Без побуне то није то али, на срећу или некаквим чудом, за разлику од филма, књижевности, па и ликовних уметности, могуће на основу некаквог, постигнутог консензуса, шта ли, музичка уметност није била изложена превеликој репресији од стране власти у колико су им се путеви, донекле, разилазили. Можда су мислили да је то исувише неважна ствар да би се озбиљна политика тиме бавила, а са друге стране, иста та озбиљна политика је итекако била свесна важности постојања сигурносног вентила који отпусти вишак притиска пре него што лонац експлодира.

Елем, овако или онако, чињеница је да је у то време пуно деце било музички образовано.

Моји су родитељи донели одлуку да ја почнем да учим да свирам хармонику.

Нисам имао о томе баш неки став, као свиђа ми се или, баш и не толико. Више ми је сметала свест о тој, још једној обавези (мислио сам: „... као да ми ова, обавезна школа, није сасвим довољна?“), али њихов став је био: „... иду сви па ћеш, бога ми, и ти, и то још како.”

Завршим солфеђо, тако се основно знање о нотама звало да би, након тога кренула и обука из практичног музицирања. То је значило, хармонику коју су ми купили, а имала је шездесет басова, значи прилично велика, стављам у њен кабасти кофер, теглим низ улицу до музичке школе са својих девет година, не баш као од брега одваљен, чак супротно, рекао бих. Носећи кофер не могу потпуно да испружим руке јер ми се, у том случају, он вуче по улици. Носим га, значи, са обадве згрчене руке држећи га за једину његову дршку. Кофер ме све време удара по ногама... мука жива.

Једно време, кад је то могао, отац ми је носио хармонику до Музичке школе која се налазила у Закићевој улици и чекао да ми се час заврши па да инструмент врати кући.

Таква ситуација, међутим, није могла да траје дуго и онда, поново, хармоника и ја, на улици, сами.

Не знам како су друга деца налазила мотивацију да заврше музичку школу?

Ја сам завидео својим друговима који се играју на улици док ја вучем ону коферчину према музичкој школи.

Јављао се полако анимозитет између мене и хармонике.

Није баш да сам је мрзео али нисам је ни волео: покушавао сам али нисам могао тако лако да видим себе у ситуацији да је свирам.

– Где? Ко ме? Због чега?

Признајем да ме је све то помало мучило и нисам био сигуран како да наставим даље...

Кретало је, међутим, полако време rock and roll-а. На радио станици *Београд 1* понедељком „Вече уз радио”, свакога дана, осим викенда, „Вечерња ревија жеља”, нешто касније „Мини макс” на другом програму *Радио Београда*, четири сата забаве суботом пре подне.

Е, а са гитаром сам себе могао да замислим веома лако: ја са гитаром ово, оно, овде, онде (најзанимљивији филм који се у мојој глави вртео – екскурзија, аутобус пун другара, ја понео гитару...)

Кренем са пружањем пасивног отпора наставку изучавања вештине свирања на хармоници али опрезно, да не повредим родитеље: кредит подигнут у банци за набавку инструмента још није ни исплаћен, моји родитељи, отац нарочито, би волели да ја и даље учим да свирам хармонику...

Моји аргумент су били да не треба давати новац за музичку школу, као и да ми је веома тешко да хармонику, у тако великом коферу, однесем до школе.

Прекид школовања није долазио у обзир и родитељи су мислили да су пронашли савршено решење за ову ситуацију: наставница музике ће долазити код нас кући да би ми, како се то говорило, приватно држала часове.

Ниска, тамнопута, енергична женица, о чијем педагошком статусу и данас не знам ништа (са њеним сином сам касније ишао у исти разред у Гимназији), почела је у договорено време да долази код нас кући. Мислим да је била задовољна собом и програмом музичке обуке који је, вероватно, сама осмислила. Чинило се да јој добро иде и да има пуно ђака јер је улетала као фурија у наш стан и после часа журно одлазила даље.

Мојим родитељима је изгледало да су пронашли прави модел за наставак мог музичког образовања али та идила није трајала дуго.

Шта се дешавало? Не знам како, не умем то да објасним, али сама појава наставнице музике у нашем дворишту пењала је моју телесну температуру до тридесет деветог степена!

Она уђе, а ја добијем температуру. Кад ми је мајка измери, топломер покаже 38, 39 степени?!

Мислили смо да ће то проћи, међутим није прошло и после неког времена, да би сачували здравље своје сину, родитељи су донели тешку одлуку да се покушај музичког образовања њиховог сина оконча.

Нисам ни помишљао на то да ће се моја хармоника продати.

Мислио сам да ће инструмент остати у кући те да ћу моћи сам, некако, уз помоћ дотад стеченог знања, наставити да учим. Све друго је за мене долазило у обзир јер је једино било важно да се ослободим музичке школе и наставнице музике.

Међутим, очева прича је била да ће, услед несвирања, хармоници пропасти „мех“? и да ће се од скупог инструмента (купљеног мени уз њихову велику жртву, а ја незахвалник...), убрзо претворити у безвредну ствар коју ћемо само моћи да бацимо???

Решили су да, кад је већ тако, хармонику продају како би ме, претпостављам, на тај начин казнили, али и да поврате барем део свог уложеног новца...

Купац се убрзо појавио (довео га је колега моје мајке који је предавао музичко, Певац), исплатио договорени износ и однео хармонику из наше куће.

Отац је мало плакао (мислим да сам тада први пут видео одраслог мушкарца да ради тако нешто и било ми је више него непријатно), мајка ме је бесно гледала покушавајући да пробуди моју успавану савест али, штета је била направљена и није се могло назад.

Неко време у кући тишина, нико нисаким не проговара ни реч. Једемо у различито време. Тада је то почело, а сада ми се чини да се више никада и није потпуно вратило у оно невино доба пре хармонике у нашој породици.

У другој години гимназије сам читаво прво полутође био озбиљно болестан.

Када сам се опоравио и кренуо опет на предавања, није било лако, доста сам градива пропустио, постојала је могућност да ми школа не дозволи да наставим да похађам наставу већ да поновим годину или да полажем разредни испит на крају године.

Лепо се, међутим, завршило, рекао бих, ја сам се потрудио, колико год сам могао, био оцењен из свих предмета, са две јединице, из хемије и математике.

Зимски распуст је прошао углавном у учењу, ја сам успео да савладам пропуштено градиво и ствари су се, полако, вратиле у своје нормалне токове.

Другу годину гимназије сам завршио са најгорим успехом у току читавог свог школовања. Био сам ДОБАР, двојке, тројке, по нека четворка, пар петица...

Углавном, тог сам летњег распуста, била је година 1970. споменуо мајци да бих волео да купим гитару. Отац је полако нестајао из мојих животних пројеката, желео је да остави утисак да га није, барем наочиглед, превише брига какви су моји планови за будућност.

Гитару сам ипак купио и то у продавници у којој су се продавали електрични уређаји за домаћинства, електро материјал за инсталацију електричне струје и музички инструменти, а која се звала „Звук” и налазила се у главној улици нашег града.

Купљена гитара је имала класичан облик, не баш квалитетна, како сам касније, учећи, установио. Једва сам чекао да јој обезбедим „личност” тиме што сам преко некакве силуете двеју палми на њеном корпусу прелепио аутомобилску налепницу са ознаком YU!

Мајка ни то више није могла да разуме, њено је мишљење било да сам на тај начин изглед гитаре покварио, а мени је та „YU” налепница била директна веза са рок музиком (мада још нисам ни знао да свирам), било је блиско са „YU” групом из Београда, тако је мирисало на путовања ауто-стопом, на камп на мору, вече на плажи, степенице у Дубровнику, Ибрицу Јусића...

Учио сам да свирам сам из неке две свешчице школе за гитару, а затим и од сваког ко је већ знао да свира гитару, а хтео да ми по нешто покаже. Највише сам научио од Нице, гитаристе чувеног Вис-а “Happy boys” и био поносан на то познанство, посебно због тога што је био старији неколико година од мене, а хтео је да ми посвети своје време и ако сам ја био почетник. После неког времена сам схватио да је ову сарадњу вероватно подстакла и чињеница да је био ученик моје мајке којој сам се ја хвалио нашим заједничким музицирањем.

Касније, током студија архитектуре у Београду (зарађивао сам радећи повремено преко студентске задруге) купио сам квалитетну, немачку гитару у продавници РТБ-а у Македонској улици. Свирао сам већ прилично добро што ми је и донело испуњење једног од младалачких снова: апсолвентска екскурзија по Косову и Македонији, аутобус пун другара, гитара, песма...

Носио сам гитару и у војску. Такмичио сам се свирајући и певајући у Карловцу, Хрватска, за боје свог, инжењеријског батаљона. Победа на том такмичењу донела ми је скраћење службења војног рока за седам дана, највише што сам могао да добијем јер, мада сам према постигнутим резултатима из обуке за командира одељења требао да понесем значку „Примерни војник”, то се није догодило, пошто нисам био члан СКЈ-а. Значку је добио неки безвезњак Ђукић који на гађању уопште није успевао да погоди мету. Због таквог свог политичког статуса нисам могао да идем ни у Школу резервних официра, нисам члан савеза... него само на курс за каплара, како смо то, мало субверзивно, звали.

Купио сам касније и једну малу, половну, електричну бас-гитару коју сам уз помоћ свог пријатеља Цакија, столара, лепо средιο. Била је, по мом мишљењу, упропашћена од стране неког панкера, офарбана у грозну зелену боју, којом су се некада фарбали кухињски креденци. Са пута у Русију, та-

дашња девојка ми је донела балалајку, коју нисам научио да свирам, а она је, изгледа, више била сувенир него инструмент, мада смо је, с поносом, држали окачену на зиду наше собе. И она је, на свој начин, говорила да смо ми музиканти и да је музика важан сегмент наших живота. Било је у кући још и даира, тарабука, усних хармоника... Свака се наша кућна седељка са пријатељима претварала у концерт...

У трочланој групи „Персијски тепих” свирао сам бубањ. Изнуђено. Након кратке припреме, (престар за почетак каријере бубњара), снимили смо своју прву, ја једину, званичну касету „Трансилванија”, 1986. године, у Копру, Словенија, у студију Бориса Фурлана званог Primitiuc (примитивац). Читали смо, касније, у музичкој штампи оцене да је „Персијски тепих” најзанимљивија појава на алтернативној музичкој сцени Србије. Лепо. Дефинитивно, најбоље године мог живота.

Крајем осамдесетих Гага и Зоран, чланови „Персијског тепиха” су отишли заувек на други крај света, Перт, западна обала Аустралије, дошао је епски ужас деведесетих, моја музичка каријера се тихо завршила.

Сада имамо унуку. Уну. Она има три године. Лепо се играмо. Ја јој, како бих боравак код баке и деке учинио занимљивијим, певам:

... сојчице-девојчице треси-меси, име моје, и воде донеси.
дикин таја, дикин таја, дикин таја, име моје, много зановета ...

Она се кикоће. Нешто јој је смешно у начину на који звуче те речи, или у ритмици или већ... пита ме: а зашто? Зашто овај зановета (као да је то тешко)?

Скоро сам јој опет певао:
Коло води Васа, коло се таласа,
а кад води Ђуура, коло се растура...

опет се она, на сличан начин, задовољно, рекао бих, кикоће и опет се интересује: а зашто?

Па тај је Ђура мало чудан човек, објашњавам јој, хоће да игра, а не зна, поквари игру и онда, кад он уђе у коло, ови други играчи изађу, неко оде, купи плескавицу, неко купи сок, седну под дрво, у хладовину, једу плескавице и пију сокове, чекају да она будала Ђура оде, па да се поново ухвате у коло, да лепо играју ...

Уна се опет кикоће, каже, причај ми поново. И тако, по неколико пута...

Почели смо недавно да правимо бизнис план она и ја.

Тај план подразумева куповину једне мале хармонике.

Круг се изгледа затвара, а грешка из прошлости се исправља. Купујемо МАЛУ, ПОЛОВНУ хармонику. Увежбамо код куће репертоар, сиђемо предвече у град. Уна пева, ја јој помажем пратећи је на тој малој, половној хармоници. Испред нас смо, на плочнику, поставили шешир у који би, задовољни слушаоци-шетачи могли да убаце онолико новчаних јединица колико их се могу, или желе, у тај час, одрећи.

Уни се нарочито допада идеја да ЧИМ, значи, ЧИМ, скупимо довољно пара идемо да купимо себи два сладоледа. Не касније, на крају музицирања, кад завршимо свој наступ, већ ОДМАХ, чим се довољно пара скупи, прекидамо концерт и идемо по сладолед. Без тог, проклетог, одлагања!

Већ смо се одлучили: она ће некакав РУМЕНКО, (немој, то је само офарбана вода, узми неки млечни или са воћем - али мени се свиђа, ја желим РУМЕНКО, – добро, узми шта хоћеш, – а ти? Видећу. Ја немам баш много маште кад је сладолед у питању, а нисам ни склон експериментисању: ЛЕНИ или КАПРИ.

Кад изговорим то, КАПРИ, имам утисак да почиње сама да се одлепљује она „YU” налепница са моје прве гитаре. Појављује се, у сећању, силуэта двеју палми остала испод налепнице, на звук имена тог

егзотичног острва.

Мала, половна хармоника ће, верујем, ускоро бити ту.

Мојих родитеља нема, нема више Југославије, Дубровника за нас, студирања на Архитектонском факултету, екскурзије по Косову и Македонији, Карловца пуног регрута из читаве бивше земље, нема ни ЈНА...

Али, ето, у нашој соби је топло, напољу некако онако озбиљно почиње да пада снег, ту је Уна, њена бака, Унини отац и мајка, њен стриц... довољно за један живот.

Златибор Н. Крамарић

САРАДЊА КУЛТУРНОГ ЦЕНТРА КРУШЕВАЦ СА ФРАНЦУСКИМ ИНСТИТУТОМ У БЕОГРАДУ

Задњих петнаестак година *Културни центар Крушевац* остварује блиску сарадњу са Француским институтом са седиштем у Београду, а на пољу кинематографије остварује најбољу сарадњу.

Интерес Француског института је да преко филмског платна, односно стваралаштва у кинематографији приближи своју културу другим народима. У нашем случају сарадња траје на обострано задовољство, уз констатацију да све њихове циклусе филмова ФРАНЦУСКИ ФИЛМСКИ КАРАВАН, редовно приказујемо љубитељима филма нашег града...

Наравно, њихов је интерес да кроз пажљиво биране филмове покажу оно најбоље што имају у оквиру свог филмског стваралаштва.

И да не идемо превише у статистичке показатеље приказаћемо само оно што се дешавало у 2019. години гледано из угла приказаних филмова и броја посетилаца.

* Од 13.3. до 16.3.2019. приказали смо Циклус француског филма: КОМЕДИЈЕ при чему је приказано четири филма а 216 гледалаца је то испратило.

* Од 26.6. до 29.6. приказали смо Циклус француског филма: НОВИ ФРАНЦУСКИ ФИЛМ, опет четири филма и 78 гледалаца;

* Од 27.10. до 30.10.2019. приказали смо Циклус француског филма: ДОБА САЗРЕВАЊА и при томе забележили посету од 91 гледаоца;

* Њихову понуду за приказивање шест најгледанијих француских филмова нисмо могли да реализујемо до краја ове године због заузетости *Беле сале Културног центра*, али смо договорили реализацију овог циклуса за период од 13.1. до 18.1.2020. године.

Све пројекције су одржаване у *Белој сали КЦК*-а, зато што су услови бољи него у биоскопу а потом и што се пројекције филмова не наплаћују и на тај начин не ремети редовни репертоар биоскопа.

Све укупно општа је оцена да ову сарадњу треба неговати, а ако је могуће, и проширити на друга поља културног стваралаштва. Култура једног народа мери се и познавањем културе других, а ми у том погледу чинимо све да сарадња траје још дуго.

Драгојло Јовић

КОЛИКО ЈЕ ВАЖНА САРАДЊА

Свако међу нама од раног детињства схвати колико је важна сарадња међу људима. На пример, мали ђаци сарађују на тај начин што кад је неко болестан други дође код њега и изнесе му шта се радило на настави. Беба на мајчиним грудима – није ли и то сарадња?

Како пролазе године, сарадња постаје све сложенија, нарочито у разним институцијама, друштвима и народима. Да ли би нацизам био уопште поражен да социјалистички СССР и капиталистички Савезници нису сарађивали!? Величанствена је слика кад је дошло до победе и кад је совјетски војник ставио црвену заставу на највишу зграду у Берлину.

На жалост, земље које су уништиле нацизам (изузев Русије) сарађивале су и кад су 1999. године бомбардовале Србију.

Да нема сарадње никада се не би организовали политички покрети, прогресивни и они који то нису.

Писац ових редова се не бави политиком, не познаје је изузев као читалац новина и њему је важније да пише о сарадњи у уметности.

Сарадња између разних специјалиста важна је у свим групним и извођачким уметностима, рецимо у архитектури, музици, позоришту, филму и ТВ, а без сарадње се не може замислити ниједна наука.

Режију играног филма потписује појединац, али његов пројекат се

не би могао ни замислити без читаве армије уметника других специјалности, техничара и организатора, а нарочито оних који филм финансирају; филм је најскупља уметност због технике и људи; писац, сликар и вајар могу самостално и у самоћи да остваре своје дело, док су редитељу неопходни бар глумци, и то не само глумци него на првом месту сценариста, затим сниматељ слике, сниматељ звука, сценограф, костимограф, организатор, композитор, монтажер, помоћник режије, секретарица режије, разни асистенти и помоћници, све до оних који у биоскопима продају и цепају карте.

Кад је посреди редитељ-идеалиста који има неке своје визије а нема новца, неопходно је молити глумце да играју, убеђивати их, објашњавати им, донекле им се и удварати; наравно, ни тим глумцима не одговара да седе код куће него да иду у акцију. Уколико се редитељ којим случајем заљуби у глумицу он може с њом бити једино уметник и колега, а о кревету се може размишљати тек после премијере јер глумице су сујетне и могу да угрозе редитељевој визији уколико примете да се он заљубио; редитељ мора да буде ауторитет како би убедио глумце и остале сараднике у значај својих идеја, али не сме бити ауторитаран нити арогантан јер тако ће одбити помоћ других уметника, који могу да се завере против њега и тада од сарадње – ништа.

Да би успешно водио своје сараднике од идеје до премијере, у тако тешком и важном послу редитељ мора да буде добар педагог и психолог, да поседује крупно животно искуство, да влада другим уметностима, да буде веома образован и, на првом месту, да буде талентован и да уме зналачки причу с папира да преточи у причу или поетску визију на екрану. Да би се све то постигло, нужно је да прође читав низ година током којих редитељ стално ради, почев од кратког филма на почетку каријере.

Режија филма је сићушан чин у поређењу с режијом друштва и народа.

Што се тиче сарадње као теме којом се бавимо, успешна сарадња је неопходна свугде, рецимо приликом поплава, пожара, земљотреса и уопште разних катаклизми, како би се очувао живот људи и како би њихова имовина била спасена.

Сарадња је веома широка, неисцрпна, неизмерна и несагледива тематика тако да смо ми о њој рекли тек понешто.

Што се тиче уметничких дела, нарочито је важна сарадња публике јер без њене подршке уметници као да ништа нису направили.

У стар-систему постоје фанови (скраћено од фанатик), они који живе од сваке нове глумчеве појаве, који ишчекују његов аутограм и који желе приватно да буду уз њега.

До тог степена иду поједини видови сарадње.

Заиста, сарадња је широк појам; како би овај есеј уопште био

објављен да не постоји сарадња између писца и уредника, а одлучују они који ово читају.

О сарадњи треба писати дебеле књиге, о свакој врсти сарадње понаособ, а не овако кратке текстове, који једва ако су дотакли непрегледну суштину.

Да нема сарадње не би било ни човечанства ни цивилизације. (Међутим, биолози ће рећи нешто о високом степену сарадње у животињском царству, што је нарочито видно код мрава.)

Итд.; неисцрпна тематика.

Данко Стојић

